

καί ἐν ὄψει τοῦ ὅτι ἡ παρά τῶν προειρημένων ἀρμοδίων ὀργάνων ἀποφασισθεῖσα ἀστυκτιναιατρική ἐπιθεώρησης τῆς ἀνωτέρω κλινικῆς τοῦ κατηγορουμένου ἐματαιώθη, πλήρως συνετελέσθη παρά τοῦ τελευταίου ἢ παράβασιν τοῦ προαναφερθέντος π.δ/τος, διό καί πρέπει οὗτος νά κηρυχθῆ ἔνοχος τῆς πράξεως αὐτῆς, δι' ἣν ἀρμοδίως καί νομοτύπως κατ' αὐτοῦ πρότερον ἠσχίθη ποινική δίωξις, κατὰ τὰ ἐν τῷ διατακτικῷ τῆς παρούσης εἰδικώτερον ὀρισθησόμενα. Ἐν τέλει, πρέπει νά σημειωθῆ, ὅτι κατὰ τοῦ ἄνω κατηγορουμένου ἰατροῦ ἀρμοδίως ἠσχίθη ἐπιπροσθέτως καί ποινική δίωξις ἐπί παραβάσει τοῦ ἀρθροῦ 30 § 14

τοῦ Ἀγορανομικοῦ Κώδικος. Καθ' ἃ ὅμως πλήρως ἐκ τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου κυρίας διαδικασίας ἀπεδείχθη, τὰ ἀνωτέρω ὄργανα μετέβησαν τότε εἰς τήν διαληφθεῖσαν ἰδιωτικὴν κλινικὴν τοῦ κατηγορουμένου οὐχὶ διὰ τὴν διεξαγωγὴν ἀγορανομικοῦ ἐλέγχου, ἀλλὰ διὰ τὴν διενέργειαν τῆς τετάρτης ἀστυκτιναιατρικῆς ἐπιθεωρήσεως, συμφώνως πρὸς τὸ ἀνωτέρω π.δ/γμα. Κατὰ συνέπειαν, πρέπει ὁ αὐτός, ὡς ἄνω, κατηγορούμενος νά κηρυχθῆ ἄθως τῆς παραβάσεως αὐτῆς τοῦ Ἀγορανομικοῦ Κώδικος, κατὰ τὰ ἐν τῷ διατακτικῷ τῆς παρούσης εἰδικώτερον ἐκτεθησόμενα.

III. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

I. Σύνοταγμα: 1. Προστασία περιβάλλοντος. 2. Προστασία περιβάλλοντος - νομιμοποιούμενοι.

II. Διοίκηση: 1. Συλλογικὰ ὄργανα - πρόσκληση. 2. Διοικ. Διαιτητικὸ Δικαστήριον. 3. Εὐθὺν Δημοσίον (δικατορία). 4. Δήμοι - Κοινότητες - ἐκλογές. 5. Δικηγορικοὶ Σύλλογοι (βλ. ὑπὸ I, 2).

I. 1
ΣτΕ 811/1977 (δλ.)

Εισηγητής: Κ. Δάρας.

Προστασία περιβάλλοντος (ἄρθρο 24 Συντ.)· δὲν προαπαιτεῖται ἡ σύνταξη χωροταξικῆς μελέτης γιὰ τὴν ἴδρυση βιομηχανῶν· τὸ ἄρθρο 106 § 2 Συντ. προστατεύει τὴν ἀτομικὴ (οἰκονομικὴ) ἐλευθερία καί ὄχι τὸ περιβάλλον· τὸ ἄρθρο 24 Συντ. θεσπίζει κατευθυντήριες ἀρχές· ἡ διοίκηση ὀφείλει νὰ συνεκτιμᾷ τὴς διατάξεις τοῦ Συντ. περὶ προστασίας τοῦ περιβάλλοντος καί περὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως· δυνατὴ ἡ βαρύνουσα σημασία (ὕπεροχὴ) τῶν διατάξεων περὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ἐπειδὴ, τὸ ἄρθρον 24 τοῦ Συντάγματος ὀρίζει εἰς μὲν τὴν § 1 ὅτι «ἡ προστασία τοῦ φυσικοῦ καί πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τοῦ Κράτους». Τὸ Κράτος ὑποχρεοῦται νὰ λαμβάνη ἰδιαίτερα προληπτικὰ ἢ προστατευτικὰ μέτρα πρὸς διαφύλαξιν αὐτῶν, εἰς δὲ τὴν § 6 ὅτι «τὰ μνημεῖα καί αἱ παραδοσιακαὶ περιοχαὶ καί στοιχεῖα τελοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Κράτους. Νόμος θέλει ὀρίσει τὰ ἀναγκαῖα πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς προστασίας αὐτῆς περιοριστικὰ τῆς ἰδιοκτησίας μέτρα ὡς καί τὸν τρόπον καί τὸ εἶδος τῆς ἀποζημιώσεως αὐτῶν». Εἰς τὴν § 2 τοῦ αὐτοῦ ἀρθρ. ὀρίζεται ὅτι «ἡ χωροταξικὴ ἀναδιάρθρωσις τῆς Χώρας, ἡ διαμόρφωσις, ἡ ἀνάπτυξις, ἡ πολεοδομίησις καί ἡ ἐπέκτασις τῶν πόλεων καί τῶν οἰκιστικῶν ἐν γένει περιοχῶν, τελοῦν ὑπὸ τὴν

ρυθμιστικὴν ἀρμοδιότητα καί τὸν ἔλεγχον τοῦ Κράτους, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐξυπηρετήσεως τῆς λειτουργικότητος καί ἀναπτύξεως τῶν οἰκισμῶν καί τῆς ἐξασφαλίσσεως τῶν καλλιτέρων δυνατῶν ὄρων διαβιώσεως». Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἄνω διατάξεων προκύπτει ὅτι δι' αὐτῶν δὲν θεσπίζεται κώλυμα ἐφαρμογῆς τῆς καιμένης νομοθεσίας περὶ ἰδρύσεως ἢ λειτουργίας μεγάλων βιομηχανικῶν μονάδων ἢ ἐκτελέσεως ἄλλων τεχνικῶν ἔργων, πρὸ τῆς συντάξεως γενικωτέρας χωροταξικῆς μελέτης τῆς ὅλης μετρίονος περιοχῆς, καθοριζούσης τὰς προστατευτέας παραδοσιακὰς περιοχὰς καί τὰ διατηρητέα μνημεῖα καί προσδιορίζουσης τὰς βιομηχανικὰς ζώνας, τὰς περιοχὰς οἰκισμῶν, τοὺς τουριστικοὺς καί λοιποὺς χώρους, οὐδαμῶς συνταγματικῆς διατάξεως θετοῦσης ὡς προϋπόθεσιν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς καιμένης νομοθεσίας τὴν προηγουμένην σύνταξιν χωροταξικῆς τινος μελέτης, τῆς εἰδικωτέρας ὡς ἄνω διατάξεως τῆς § 2 τοῦ ἀρθροῦ 24 τοῦ Συντάγματος ἀποβλεψάσης εἰς τὴν χωροταξικὴν ἀναδιάρθρωσιν τῆς Χώρας ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ Κράτους ἀσκούμενον κατὰ τὰς ἰσχύουσας ἐκαστοτε νομοθετικὰς διατάξεις. Ἀντίθετος ἄποψις θὰ ἐπέφερε, μέχρι τῆς συντάξεως τοιαύτης μελέτης, οἰκονομικὴν στασιμότητα τῆς Χώρας, ὅπερ προδήλως δὲν ἐγκραται εἰς τὰς προθέσεις τοῦ συνταγματικοῦ νομοθέτου. Ἄν καί κατὰ τὴν γνώμην ἑνὸς μέλους τοῦ Δικαστηρίου, ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀρθρῶν 18 § 1, 22 § 1, 24 § 1, 2 καί 6, 25 καί 106 § 1 τοῦ Συντάγματος, προκύπτει ὅτι δὲν εἶναι νόμιμος ἢ ἐκδοσις διοικητικῶν πράξεων τοῦ κατὰ τὰ ἐκτεθέντα περιεχομένου, διότι ἄνευ προτάξεως τοιαύτης χωροταξικῆς μελέτης θὰ ἐματαιοῦτο ὁ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος τασσόμενος σκοπὸς τῆς προστασίας τοῦ περιβάλλοντος διὰ τῆς δημιουργίας πραγματικῶν καταστάσεων. Κατ' ἀκολουθίαν θὰ τῆς γνώμης αὐτῆς, ἐφ' ὅσον ἐν προκει-

μένω διά τῆς προσβαλλομένης πράξεως προβλέπεται ἡ ἴδρυσις μεγάλης ναυπηγικῆς μονάδος εἰς τὸν ὄρμον τῆς Πύλου, ὅστις, ὡς ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ φακέλλου προκύπτει, ἔχει χαρακτηρηθῆ ὡς ἀρχαιολογικός χώρος καὶ διά τοῦ ἔργου θέλει μεταβληθῆ εἰς βιομηχανικὴν ζώνην, δὲν προετάχθη δὲ ἡ σύνταξις χωροταξικῆς μελέτης, κατὰ παράβασιν τῶν ρηθεισῶν συνταγματικῶν διατάξεων ἐξεδόθη ἡ προσβαλλομένη πράξις, ἥτις, διά τὸν λόγον τοῦτον, αὐτεπαγγέλτως ἐξεταζόμενον, ἔδει νὰ ἀκυρωθῆ.

Ἐπειδὴ, τὸ ἄρθρον 50 τοῦ Κ.Ν. 5351/1932 «περὶ Ἀρχαιοτήτων κλπ.» πρὸ τῆς διὰ τοῦ ἁρθρου 1 τοῦ ν.δ. 6/1968 ἀντικαταστάσεως τῆς περιπτώσεως 2 τοῦ πρώτου ἀδαφίου αὐτοῦ, ὄριζεν ὅτι: «ἀπαγορεύεται ἄνευ ἀδείας τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας 1) ἡ λατομία καὶ σκαφή πρὸς πορισμὸν ὕλικου οἰκοδομῶν καὶ ἀρχαίων ἐρείπων πόλεων, συνοικισμῶν νεκροπόλεων καὶ εἰς ἀπόστασιν 500 μέτρων παντὸς ὄρατου ἀρχαίου μνημείου, ὡς καὶ ἡ κατασκευὴ ἀσβεστοκαμίνου εἰς περιφέρειαν 500 μέτρων ἀπὸ τῶν ἀρχαίων. 2) ἡ πλήσιον ἀρχαίων ἐπιχειρήσεις ἔργου δυναμένου νὰ βλάβῃ αὐτὰ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, 3) οἰαδήποτε ἐργασία ἐπὶ κτιρίων καὶ λειψάνων ἢ ἐρείπων ἀρχαίων, καὶ ἐὰν εἴη δὲν ἐπιφέρει ζημίαν εἰνά». Ἐξ ἄλλου τὸ ἄρθρον 31 τοῦ β.δ. 634/60 «περὶ ὀργανώσεως παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως Ὑπηρεσίας Ἀρχαιοτήτων καὶ Ἀναστηλώσεως», ὡς τοῦτο ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ ἁρθρου 1 τοῦ β.δ. 918/1966, προβλέπει τὴν λειτουργίαν Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου παρὰ τῆ Ὑπηρεσίᾳ ταύτῃ (Γενικῆ Δ/νσε: Ἀρχαιοτήτων καὶ Ἀναστηλώσεων), τὸ δὲ ἄρθρον 32 τοῦ αὐτοῦ β.δ./τος, ὡς ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ ἁρθρου 2 τοῦ β.δ. 918/1966, ὄριζει ὅτι: τὸ Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον «εἶναι γενικῶς ἀρμοδίον ἐπὶ τῶν κάτωθι θεμάτων: α) Ἐπὶ πάντων τῶν θεμάτων ἐφ' ὧν ἡ ἀρμοδιότης αὐτοῦ καθορίζεται διὰ τοῦ περὶ ἀρχαιοτήτων καὶ τῶν λοιπῶν συναφῶν νόμων β) ... ζ) Ἐπὶ ζητημάτων ἀφορῶντων εἰς τὴν προστασίαν τῶν ἀρχαίων καὶ εἰσαγομένων εἰς αὐτὸ ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Δ/ντοῦ Ἀρχαιοτήτων καὶ Ἀναστηλώσεων, η) Ἐπὶ τῆς ἱδρύσεως Μουσειῶν κλπ.». - Περαιτέρω τὸ ἐπακολούθησαν πρ. δ/μα 505/1975 «περὶ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου τῆς Γεν. Δ/νσεως Ἀρχαιοτήτων καὶ Ἀναστηλώσεων» (φ. 165) ἀφ' ἐνδὸς προβλέπει τὴν σύνθεσιν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου καὶ τὴν ἐν ὁλομείᾳ καὶ κατὰ τμήματα λειτουργίαν αὐτοῦ (ἄρθρα 1 καὶ 2) καὶ ἀφ' ἑτέρου καθορίζει τὰς ἀρμοδιότητας τοῦ Συμβουλίου τούτου, ὡς αὐταὶ καθορίζοντο καὶ διὰ τοῦ β.δ. 918/1966 ἀντικατασταθέντος ὡς ἄνω ἁρθρου 32 τοῦ β.δ. 634/1960, ὄριζει θε ὅτι: ἡ εἰσαγωγή εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον ζητημάτων ἀφορῶντων εἰς τὴν προστασίαν

τῶν ἀρχαίων γίνεται ὑπὸ τοῦ Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ Ἀρχαίων καὶ Ἱστορικῶν Μνημείων (ἄρθρον 4). Κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων, σκοποῦσάν τὴν προστασίαν τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ προβλεπουσῶν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἴδιον συλλογικὸν ὄργανον συντιθέμενον ἐξ εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ὡς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Συμβούλιον, διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ ἔκδοσιν ἀποφάσεως περὶ χορηγήσεως ἢ μὴ τῆς κατὰ τὰς αὐτὰς διατάξεις ἀδείας πρὸς ἐπιχειρήσιν οἰουδήποτε ἔργου, ἀπαιτεῖται γνωμοδότησις τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, τῆς διατάξεως τοῦ ἁρθρου 4 § 1 περ. ζ' τοῦ πρ. δ/τος 505/75 καθιερούσης προδήλως, ὡς καὶ τῆς πρότερον ἰσχυούσης τοῦ ἁρθρου 32 § 1 περ. ζ' τοῦ β.δ. 634/1960 ὡς ἀντικατεστάθη, ὑποχρέωσιν τοῦ Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ Ἀρχαίων καὶ Ἱστορικῶν Μνημείων (πρότερον τοῦ Γεν. Δ/ντοῦ Ἀρχαιοτήτων καὶ Ἀναστηλώσεων) πρὸς εἰσαγωγήν τῶν σχετικῶν ζητημάτων εἰς τὸ εἰρημένον Συμβούλιον διὰ τὴν λήψιν τῆς γνώμης αὐτοῦ. Οὕτω, κατὰ τὰς διατάξεις ταύτας, διὰ τὴν πλησίον ἀρχαίων ἐπιχειρήσιν ἔργου δυναμένου νὰ βλάβῃ αὐτὸ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἀπαιτεῖται ἀδεια τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας (νῦν Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν) μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου (ΣτΕ 539/71, 1390/74 κλπ.). Περαιτέρω ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ ἁρθρου 50 τοῦ Κ.Ν. 5381/1932 (ἴδια τῆς περιπτ. 2 αὐτοῦ) συνάγεται μὲν ὅτι: ὁ ἀρμοδίος Ὑπουργὸς δύναται δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ νὰ χαρακτηρίσῃ ὄρισμένον χώρον ὡς ἀρχαιολογικόν, ἢ χαρακτηρισμὸς ὁμοῦς συνεπάγεται μόνον τὴν ὑποχρέωσιν τῶν ὠικοκτητῶν τῶν ἀκινήτων, ἅτινα κεῖνται ἐντὸς τῆς οὕτω χαρακτηρισθείσης περιοχῆς, ὅπως ἀπευθύνωνται πρὸς τὴν Διοίκησιν διὰ τὴν χορήγησιν σχετικῆς ἀδείας προκειμένου νὰ προσοῦν εἰς ἐκτελέσιν οἰουδήποτε ἐπ' αὐτῶν ἔργου (ΣτΕ 2386/1971).

Ἐπειδὴ, ἡ § 2 τοῦ ἁρθρου 106 τοῦ Συντάγματος, καθ' ἣν «ἡ ἰδιωτικὴ οἰκονομικὴ πρωτοβουλία δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀναπτύσσεται εἰς βάρος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας, ἢ ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας», ρυθμίζει θεῖμα διάφορον τῆς κατ' ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τοῦ ν.δ. 2687/1958 εἰσαγωγῆς κεφαλαίων ἐξωτερικοῦ καὶ τοποθετήσεως αὐτῶν εἰς παραγωγικὰς ἐπενδύσεις. Προδήλως αὕτη ἀποδέλπει εἰς τὴν προστασίαν, ἐναντι τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος ὡς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος καὶ οὐχὶ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος, περὶ ἧς εἰδικὰς διατάξεις περιέλαβεν ὁ συνταγματικὸς νομοθέτης εἰς τὸ ἄρθρον 24 τοῦ Συντάγματος. Ὅθεν ὁ λόγος ἀκυρώσεως καθ' ὅν ἴδια τῆς προσβαλλομένης πράξεως καὶ ἐκ τῆς δι' αὐ-

της επερχομένης βλάβης εις τὸ πολιτιστικὸν περιβάλλον τῆς περιοχῆς ἐνθα πρόκειται νὰ ἐγκατασταθῇ ναυπηγικὴ μονὰς παραδιάξεται ἢ ρηθείσα συνταγματικὴ διάταξις εἶναι ἀβάσιμος καὶ ἀπορριπτέος.

Ἐπειδὴ, διὰ τῶν προπαρατεθεισῶν διατάξεων τῶν § § 1 καὶ 6 τοῦ ἀρθροῦ 24 τοῦ Συντάγματος διατυπῶνται ἐπιταγαί, ἀπευθυνόμεναι πρὸς τὸν νομοθέτην ὄντι, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κρίσιν θέλει ἐκάστοτε προσδιορίζει τὸ εἶδος καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος τῶν μνημείων καὶ παραδοσιακῶν περιοχῶν. Τιοῦτοι νομοθετικοὶ ὀρισμοὶ δεόν νὰ θεωρηθῶν οὐ μόνον οἱ μετὰ τὴν ἰσχὸν τοῦ συντάγματος θεσπιζόμενοι, ἀλλὰ, καὶ μέχρι τῆς θεσπίσεως τούτων, αἱ τυχὸν προϋφιστάμεναι σχετικαὶ νομοθετικαὶ διατάξεις, ὡς ἐπιτάσσει τὸ ἀρθρον 112 § 1 τοῦ συντάγματος. Ἐν τυχὸν δὲ ἐλλείψει οἰασδῆποτε τοιαύτης φύσεως προστατευτικῆς νομοθετικῆς διατάξεως γεννᾶται ἐκ τῶν ὡς ἄνω συνταγματικῶν ἐπιταγῶν, ἐν πάσῃ περιπτώσει, καὶ διὰ τὴν Διοίκησιν εὐθεῖα ὑποχρέωσις, ὅπως, κατὰ τὴν μύρωσιν τῆς κρίσεώς της ἐπὶ ζητήματος σχεσίαν ἔχοντος πρὸς τὰ περὶ ὧν αἱ συνταγματικαὶ αὗται διατάξεις θέματα, λαμβάνη ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς περὶ τὴν ὡς ἄνω προστασίαν ἀπόψεις, ἐν συνεκτιμήσει πάντων τῶν συνθετότων τὸ ἔθνικόν συμφέρον παραγόντων προκρινομένης, κατὰ τὴν ἐκάστοτε κρίσιν τῆς Διοικήσεως, τῆς καλύτερον ἐξυπηρετούσης τὸ γενικώτερον ἔθνικόν συμφέρον λύσεως. Ἐξ ἄλλου καὶ ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 29 § 1 τοῦ Συντάγματος, ὀρίζουσης ὅτι ἡ ἐργασία τελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Κράτους, μεριμνῶντος διὰ τὴν ἡθικὴν καὶ ὀλικὴν ἐξόψωσιν τοῦ ἐργαζομένου ἀγροτικοῦ καὶ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ, ὡς καὶ τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 106 § 1 αὐτοῦ, ὀρίζοντος ὅτι, πρὸς προστασίαν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, τὸ Κράτος προγραμματίζει καὶ συντονίζει τὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα ἐν τῇ Χώρα, ἐπιδιώκων τὴν ἐξασφάλισιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ λαμβάνων τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα πρὸς ἀξιοποίησιν τῶν πηγῶν τοῦ ἔθνικοῦ πλοῦτου καὶ πρὸς προώθησιν τῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὴν, δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 107 § 1 αὐτοῦ διατηρουμένην, ἠϋξημένης τυπικῆς ἰσχύος, προστασίαν τῶν κεφαλαίων τοῦ ἐξωτερικοῦ, προκύπτει ὅτι ἡ Διοίκησις ὀφείλει, ἐν ἀπουσίᾳ νομοθετικῆς διατάξεως, νὰ σταθμίζῃ καὶ συνεκτιμῶ πάντας τοὺς εἰς τὰς ὡς ἄνω συνταγματικὰς διατάξεις ἀναφερομένους παράγοντας, οἵτινες δὲν ἀποκλείεται, εἰς συγκεκριμένην τινα περίπτωσιν, νὰ ἔχουν μᾶλλον βαρύνουσαν σημασίαν, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 24 § § 1 καὶ 6 τοῦ Συντάγματος διαγορευομένην προστασίαν τοῦ φυσικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος, ὡς καὶ τῶν μνημείων καὶ παραδοσιακῶν περιοχῶν ἢ στοιχείων.

Ἐπειδὴ, ἐκ τῶν παρατεθεισῶν διατάξεων τοῦ ν. 159/75, καὶ δὴ εἰδικώτερον ἐκ τῆς ἐν αὐταῖς ἀπαυτήσεως ὅπως, πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ ν.δ. 2687/1953 καὶ τοῦ ν. 4171/1961 προβλεπομένων διοικητικῶν πράξεων, ἀπευθύνονται ἐρωτήματα πρὸς ὀρισμένους Ὑπουργοὺς ἀσκοῦντας ἀρμοδιότητος ἀναγομένης εἰς πλείονας τομεῖς δραστηριότητος τῆς Διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα ἕτερον, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ καὶ Προγραμματισμοῦ, Ὑπουργὸν ἢ Ὅργανισμὸν, ἵνα αὗτοι ἐκφράσουν τὴν γνώμην των ὡς πρὸς τὴν νομιμότητα καὶ σκοπιμότητα τῆς συγκεκριμένης ἐπενδύσεως καὶ τοὺς δρους αὐτῆς, προκύπτει ὅτι διὰ τὴν ἐκδοσιν τοιούτων διοικητικῶν πράξεων δεόν νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν ὅλοι οἱ συνθέτοντες τὸ ἔθνικόν συμφέρον παράγοντες καὶ ὅτι μετὰ συνεκτιμήσιν καὶ στάθμισιν αὐτῶν, ἐν ὄψει καὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, δεόν κατὰ τὴν ἀληθῆ βούλησιν τοῦ νομοθέτου, νὰ προκρίνεται ἡ καλύτερον ἐξυπηρετούσα τὸ γενικώτερον ἔθνικόν συμφέρον λύσις, τῆς τοιαύτης εὐχερείας δυναμένης νὰ ἐλεγχθῆ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ὑπερβάσεως τῶν ἄκρων ὀρίων αὐτῆς.

Ἐπειδὴ, ἐν προκειμένῳ εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 43/1975 ἀπόφασιν τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐφ' ἧς στηρίζεται τὸ προσβαλλόμενον πρ. δ/μα, ἐκτίθεται ἐν ἀρχῇ ἢ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἀναπληρωτοῦ Συντονισμοῦ γενομένη ἐισήγησις, καθ' ἣν α) ἡ ὀτική καὶ ὀτὴ ἢ νοτιοὀτική πλευρὰ τῆς Πελοποννήσου τελεῖ εἰς κατάστασιν χαμηλῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως καὶ παρίσταται ἀναγκαῖα ἢ πραγματοποιήσιμος τῆς ἐπενδύσεως, ἥτις θὰ ἀπασχολήσῃ μὲγάλον ἀριθμὸν ἐργαζομένων μὲ ἀποτέλεσμα τὴν αὐξήσιν τοῦ εἰσοδήματος τῆς περιοχῆς, β) πρὶν ἐπισημανθῆ ἡ λύσις τοῦ ὄρου τῆς Πύλου ἐξητάσθῃ πᾶσα δυνατὴ λύσις καλύπτουσα τὰς ἀνάγκας ἐγκαταστάσεως μᾶς ναυπηγοεπισκευαστικῆς ἐπενδύσεως, ἐξετασθεισῶν ἀπὸ τεχνικῆς πλευρᾶς καὶ ἀποκλεισθεισῶν διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ εἰδικώτερον ἐκτιθεμένους λόγους τῶν θέσεων Μεθώνης, Φοινικῆς, Κυπαρισσίας, Καρδαμύλης, Πεταλίδου καὶ περιοχῆς νήσου Πρώτης-Μαραθουπόλεως, γ) ἡ τελικῶς ἐπιλεγείσα θέσις ἐγκαταστάσεως τῆς μονάδος, κείται μακρὰν ἀρχαιολογικῶν χώρων μὲ συνέπειαν νὰ ἀποκλείεται οἰαδῆποτε ἐπιβλαβὴς ἐπιρροὴ ἐπὶ ἀρχαιοτήτων (ναυαγίων ἢ μνημείων) ἐκ τῆς ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας τῆς ναυπηγοεπισκευαστικῆς μονάδος καὶ, δ) ἐλήφθῃ ἡ ἐνδεδειγμένη πρόνοια διὰ τὴν μικροτέρων δυνατὴν ἀλλοίωσιν τοῦ τοπίου διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῶν διαστάσεων τοῦ χώρου τῶν μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων, τῆς μειώσεως τῆς δυναμικότητος τῶν πλωτῶν δεξαμενῶν, τῆς ὑποχρέωσεως τοῦ ἐπενδυτοῦ νὰ λάβῃ μέτρα ἀποφυγῆς τῆς ρυπάνσεως τῆς θαλάσσης, διὰ τῆς κατασκευῆς εὐκολιῶν ὑποδοχῆς ἀποβλήτων, λυμάτων καὶ ἀπορριμμάτων καὶ ἐφοδία-

οθή δια των απαραίτητων μηχανικών και χημικών μέσων προς εξουδετέρωσιν τυχούσης ρυπάνσεως, της απομακρύνσεως εκ του θρουν της Πύλου των Έργαστασιών Τιμιέντων και παραγωγής Χρωμάτων και της εξυπηρετήσεως του προσωπικού δια συγχρόνων οικισμών βάσει συνταχθησομένου ρυθμιστικού σχεδίου εν αρμονία προς τον περιβάλλοντα χώρο και μακράν των υφισταμένων οικισμών. Περαιτέρω εκτίθεται εν τη απόφάσει ότι ο Πρόεδρος της Έπιτροπής Υπουργός Συντονισμού, μετά την ως άνω εισήγησιν, διετύπωσε την άποψιν ότι ή Κυβέρνησις οφείλει να σταθμίση όλους τους παράγοντας οικονομικούς, κοινωνικούς και λοιπούς, όσον άφορα δέ την προστασίαν του περιβάλλοντος, αψη δέον να ληφθή ύπ' όψιν εν συγκερασμώ προς την σημασίαν της επενδύσεως δια την οικονομίαν της Χώρας και του γεγονότος ότι ή Πυλία καταρρέει και να εξευρεθῆ λύσις ικανοποιούσα και την ανάγκην της οικονομικής ανάπτυξεως και την ταιαύτην προστασίας του περιβάλλοντος, δι' ό έπάγεται ότι επιβάλλεται ή ίδρυσις του ναυπηγείου εις την καθορισθεϊσαν θέσιν λόγω της σημασίας του έργου δια την ανάπτυξιν της χώρας, ληφθούν δέ άπαντα τα κατάλληλα μέτρα ώστε εκ της κατασκευής και λειτουργίας της εν λόγω μονάδος να μη θίγονται κατά τό δυνατόν τό φυσικόν περιβάλλον, οι ιστορικοί χώροι και τά αρχαιολογικά μνημεία. Ακολούθως, μετά διεξοδικήν συζήτησιν μεταξύ των μελών της οικονομικής επιτροπής και των εκπρασθεϊσών εντόνων επιφυλάξεων του Υπουργού Πολιτισμού και Έπιστημών, καθ' ός ή περιοχή της Πύλου είναι τόπος συνδεθεϊμένος με την ιστορίαν και την αρχαιολογίαν της χώρας και ότι εντός του βυθοῦ του Όρμου της Πύλου υπάρχουν βυθισμένα μυκηναϊκά πλοία, όστις όμως προσέθεσεν ότι θα έδέχτο, εάν συντρέχουν γενικώτεροι λόγοι οικονομικής ανάπτυξεως, να γίνη τό ναυπηγείον έφ' όσον άπεκλείοντο από την περιοχήν τό έργαστάσιον Τιμιέντων και Χαλυουργείων, ή Οικονομική Έπιτροπή λαβούσα ύπ' όψιν τάς επιφυλάξεις του Υπουργού Πολιτισμού και Έπιστημών, προς τάς όποιάς συνεφώνησαν άπαντα τά μέλη αυτής, ως επίσης και την άνωτέραν σκοπιμότητα, ήτις συνδέεται με την οικονομικήν ανάπτυξιν της περιοχής, την αύξησιν της απασχολήσεως και τό συναλλαγματικόν όφελος, όπερ θα προκύψη ύπέρ της Έθνικής Οικονομίας εκ της λειτουργίας των υπό ίδρυσιν βιομηχανικών μονάδων, άπεφάσισεν όμοφώνως όπως κατασκευασθῆ ή ναυπηγοεπισκευαστική μονάς εις Πύλον και εις την καθορισθεϊσαν θέσιν, ληφθῆ μέριμνα δια την δημιουργίαν ζώνης πρασίνου περίξ αυτής, έγκατασταθούν αί βιομηχανία: τιμιέντων, χαλυουργείων και χρωμάτων εις περιοχής μακράν της Πύλου και ή βιομηχανία

τιμιέντου μή εξυπηρετείται από του Όρμου της Πύλου. Ούτως έχουσα ή αίτιολογία της απόφάσεως της Οικονομικής Έπιτροπής, εξ ής προκύπτει ότι ελήφθησαν ύπ' όψιν και εσταθμισθησαν άπαντες οι ύπέρ και κατά της επενδύσεως παράγοντες κρίσεως, συγκεκριμένως δέ τό γεγονός ότι ο Όρμος της Πύλου είναι περιοχή συνδεθεϊμένη με την ιστορίαν και την αρχαιολογίαν της χώρας, και ότι προσεδόθη μόν μείζων σημασία εις τον παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξεως της περιοχής και του συναλλαγματικου όφελους ύπέρ της Έθνικής Οικονομίας, αλλά εν ταύτῳ ελήφθη πρόνοια ώστε εκ της κατασκευής και λειτουργίας της ναυπηγοεπισκευαστικής μονάδος να μη θίγεται κατά τό δυνατόν τό φυσικόν περιβάλλον της περιοχής, οι ιστορικοί χώροι και τά αρχαία μνημεία, παρίσταται νόμιμος και έπαρκής, ο δέ τά ενάντια ύποστηρίξων λόγος άκυρώσεως περι κακής χρήσεως της διακριτικής εξουσίας και έλλείψεως αίτιολογίας, είναι άδόσιμος και άπορριπτέος. Αν και κατά την γνώμην δύο μελών του Δικαστηρίου, ή ως άνω αίτιολογία δέν είναι νόμιμος και έδει να άκυρωθῆ ή επί ταιαύτης αίτιολογίας έρειδομένη προσβαλλομένη πράξις, καθόσον αί ρηθείσαι διατάξεις των § § 1 και 6 του άρθρου 24 Συντάγματος 1975 θεσπίζουσι ούχι: άπλώς κατευθυντήριον αρχήν, αλλά επιτακτικόν κανόνα δικαίου, επιβάλλοντα τόσον εις τον κοινόν νομοθέτην, όσον και εις την Διοίκησιν την προστασίαν του πολιτιστικου περιβάλλοντος, πλέον δέ συγκεκριμένως την προστασίαν των μνημείων και των παραδοσιακών περιοχών και στοιχείων της χώρας, εξ ου έπεται ότι μετά τάς διατάξεις ταύτας ο κοινός νομοθέτης και ή Διοίκησις κωλύονται να προδοϋν ευθέως εις ρυθμίσεις βλαπτούσας συγκεκριμένα μνημεία ή περιοχές, αποτελούσας, κατά την κοινήν πείραν και την γενικήν αντίληψιν των Έλλήνων, αναμφισδητήτου αξίας στοιχεία της ιστορικής παραδόσεως και του πολιτιστικου βίου αυτών. Δοθέντος δέ ότι, εν προκειμένω, δια της ύπ' αριθ. 15704/19.12.61/2.2.1962 απόφάσεως του Υπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως (τότε αρμοδίου) έχει χαρακτηρισθῆ ως αρχαιολογικός χώρος ο Όρμος της Πύλου, αλλά και υπό πάντων των μελών της Οικονομικής Έπιτροπής, εν όψει των εντόνων επιφυλάξεων του Υπουργού Πολιτισμού και Έπιστημών, αναγνωρίζεται ότι ή περιοχή της Πύλου είναι τόπος συνδεθεϊμένος με την ιστορίαν και την αρχαιολογίαν της Χώρας και ότι δια της έγκριθείσης έγκαταστάσεως εν πάση περιπτώσει θίγεται ή περιοχή αυτή, ή επί τη βάσει κριτηρίων αναφερομένων εις την οικονομικήν ανάπτυξιν της Χώρας εν γένει και συγκεκριμένως της ως άνω περιοχής χορηγηθεϊσα άδεια έγκαταστάσεως ναυπηγοεπισκευαστικής μονάδος εις τον Όρμον της Πύλου παραδιάζει ευθέως τάς ρη-

θείσας συνταγματικές διατάξεις, τοσούτω δε μάλλον καθ' όσον ούτε εν τή απόφασί βεβαιούται ούτε εκ των στοιχείων του φακέλλου προκύπτει ότι ή οικονομική ανάπτυξι της εν λόγω περιοχής δεν δύναται να επιτευχθή άλλως ει μη μόνον διά της εγκαταστάσεως ναυπηγείου εν τω ιστορικό θρημω. Κατ' άλλην γνώμηγν δύο μελών του Δικαστηρίου, οι υπό των ρηθεισών διατάξεων των άρθρων 24, 18, 22, 106 και 107 του Συντάγματος τιθέμενοι σκοποί του Κράτους εν περιπτώσει διοικητικής τινος ενεργείας είναι μόνον συνεκτιμητέοι, ως επίσης και άπασαι αι συναφείς ανάγκαι και τά προς αντιμετώπισίν των κατάλληλα μέτρα, των οποίων ή μορφή και ή έκτασις τελούν υποχρεωτικώς υπό τους τυχόν διά νόμων και προϋφισταμένων του συντάγματος θεθειμένους περιορισμούς, εν τή σταθίσει όμως ταύτη των συντρέχόντων παραγόντων προέχουσιν θέσιν, ως προκύπτει εκ της διατυπώσεως των συνταγματικών όρισμών, κατέχει ή προστασία του περιβάλλοντος, υπέρ ου σαφή και επιτακτική «υποχρέωσις» του Κράτους θεσπίζει τό Σύνταγμα, έτι δε και ή προστασία των μνημείων της ιστορίας του έθνους, ρυθμιζομένη διά ρητών διατάξεων της κειμένης νομοθεσίας. Έντεθεν έπεται ότι εάν διά της διοικητικής πράξεως, πρόκειται να αλλοιωθή τό περιβάλλον και να θιγούν μνημεία της ιστορίας του έθνους και των παραδόσεών του, τοϋτο δε χάριν άλλων σκοπών, δι' ους τό Σύνταγμα, υπό διατύπωσιν άπλως κατευθυντήριον, άσφαλώς δε προς τόν μόνον δυνάμενον να λάβη τά σχετικά μέτρα νομοθέτηγν, προδίδει άπλως «μέριμναν» ή «επίδιωξιν» (άρθρ. 11 § 1, 106 § 1), ή ενέργεια της διοικητικής άρχης τότε μόνον δύναται να παραστή ως νόμιμος, όταν δι' ειδικής αιτιολογίας βεβαιωθή τό έπείγον και άλλως άναπότρεπτον της παραμελήσεως των πρωτευόντων κατά τά λεχθέντα, χάριν δευτερευόντων σκοπών, δυνάμενων κατά κοινήν πείραν να πραγματοποιηθούν εν άλλω χώρω μη θίγοντα αξιόλογον περιβάλλον και μνημεία, ιδιαίτέρως δε της εφαρμογής της πράξεως εν τή κρίσιμω περιοχί πάσης άλλης περιοχής της χώρας μη προσφερομένης προς τοϋτο, τέλος δε και ή αδυναμία αντιμετώπισεως της ανάγκης άνευ προσβολής του περιβάλλοντος και της βλάβης των μνημείων της ιστορίας. Τοιαύτη δε ειδική αιτιολογία ούτε περιέχεται εν τή προσδαλλομένη πράξει ούτε προκύπτει εκ των στοιχείων του φακέλλου, δι' ο και έδει να άκυρωθή ή προσδαλλομένη πράξις.

Ι. 2
ΣτΕ 4576/1977 (δλ.)

Εισηγητής: Β. Ρώτης.

Άρμενόπουλος 1979, 4

Προστασία περιβάλλοντος (άρθρο 24 Συντ.): οι Δικηγορικοί Σύλλογοι νομιμοποιούνται να προσφύγουν ενώπιον του ΣτΕ κατά πράξεων προσβολής του περιβάλλοντος: συμβατική ρήτρα (έξουσιαστικής φύσεως) προσβάλλεται με αίτηση άκυρώσεως: δεν προσαίτεται ή σύνταξη χωροταξικής μελέτης για την ίδρυση βιομηχανιών: τό άρθρο 24 Συντ. θεσπίζει κατευθυντήριες άρχεις.

Έπειδή, κατά τό άρθρον 199 του Κώδικος περι Δικηγορών (ν.δ. 3026 του 1954), «εις τους Δικηγορικούς Συλλόγους και τά Διοικητικά Συμβούλια αυτών ανήκουσιν α) ... β) ή συζήτησις και ή απόφασις περι παντός ζητήματος ενδιαφέροντος τό Διοικηγορικών Σώμα ή τά μέλη του Συλλόγου ως τοιαύτα ή ως επαγγελματικήν τάξιν και επί παντός γενικωτέρου ζητήματος έθνικού ή κοινωνικού περιεχομένου». Η διάταξις αυτή έχουσα τήν έννοιαν, ως εκ του χαρακτήρος των νομικών τούτων προσώπων και της έξεχούσης θέσεως αυτών εις τήν κοινωνίαν, ότι μεταξύ των ζητημάτων προς αντιμετώπισιν των οποίων δικαιούνται οι δικηγορικοί σύλλογοι να αναμυχθούν, συγκαταλέγεται και ή προς άποτροπήν του υποδικασμοϋ της ανθρωπίνης ζωής συνταγματικώς κατοχυρωθείσα προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Έπομένως, κέχτηται, κατά τήν κρατήσασαν γνώμηγν, έννομον συμφέρον προς άσκησιν της υπό κρίσιν αίτήσεως ο Δικηγορικός Σύλλογος Βόλου, έφ' όσον επικαλείται ότι διά της εγκαταστάσεως του εργοστασίου εις τήν Άγριάν Βόλου θα πληγθή άνεπανορθώτως τό περιβάλλον. Άν και, κατά τήν γνώμηγν πέντε εκ των μελών του δικαστηρίου, ο Δικηγορικός Σύλλογος δεν νομιμοποιείται, διότι τό θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος οϋδόλως συνδέεται προς τήν άσκησιν του δικηγορικού λειτουργήματος και, ως εκ τούτου, δεν έμπίπτει εις τόν κύκλον των ενδιαφερόντων τόν σύλλογον, κατά τήν ως άνω διάταξιν, κοινωνικών ζητημάτων, άπορριπτομένης της υπό κρίσιν αίτήσεως, καθ' ο μέρος άσκειται υπό του Δικηγορικού Συλλόγου Βόλου, ως άπαραδέκτου.

Έπειδή, ή άδεια σκοπιμότητας προς ίδρυσιν βιομηχανίας παρέχεται κατά τάς κοινάς διατάξεις υπό της Διοικήσεως, της σχετικής πράξεως αυτής υποκειμένης εις τό συνταγματικώς κατοχυρούμενον ένδοικον μέσον της αίτήσεως άκυρώσεως. Ειδικώς, όμως, προκειμένου περι βιομηχανιών, ίδρυομένων διά της πραγματοποιήσεως σημαντικών παραγωγικών επενδύσεων, συμβάλλουσών εις τήν οικονομικήν πρόσodon της χώρας, επιτρέπεται, εν όψει των διατάξεων του άρθρου 4 του ν. 4171 του 1961 «περι λήψεως γενικών μέτρων βιά τήν υποδομήσιν της ανάπτυξεως της Οικονομίας της Χώρας», ΦΕΚ 93, ως τοϋτο μετα-